

سۇئال

مەن سەككىز يىل بۇرۇن قۇرئان كەرىمنى ياد قىلغان ئىدىم، لېكىن بىلگىنىمنى باشقىلارغا ئۆگەتمىدىم، مېنى قۇرئان ئۆگىتىشكە دەۋەت قىلىدىغان ھېچ كىشىنى ئۇچراتمىدىم. مەن بۇنىڭ ئۈچۈن گۇناھكار بولمىمەنمۇ؟، قۇرئان كەرىم ياد قىلغۇچى قارىلارنىڭ قېلىشقا تىگىشلىك قانداق مۇھىم ئەمەللىرى بار؟، بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەلمە دەھىيىلەر ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر.

بىرىنچى: قۇرئان كەرىم ئۆگىنىش ۋە ئۆگىتىش ئەڭ شەرەپلىك ۋە پەزىلەتلىك ئەمەللەردىن بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: **سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا قۇرئان ئۆگەنگەن ۋە ئۇنى ئۆگەتكەن كىشى ئەڭ ياخشى كىشىدۇر.** [بۇخارىي رىۋايىتى 5027-ھەدىس].

ئەبۇ ئۇمامە ئەل باھىلىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **ئالىمنىڭ ئابدىقا (يەنى بىلىمىز ئىبادەت قىلغۇچىغا) بولغان ئارتۇقچىلىقى، مېنىڭ سىلەردىن ئەڭ ئاددى كىشى بىلەن بولغان ئارتۇقچىلىقىمغا ئوخشايدۇ. كىشىلەرگە ياخشىلىقنى تەلىم بەرگەن كىشىگە، ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ پەرىشتىلىرى، ئاسمان-زېمىن ئەھلى، ئۇۋىسىدا ياتقان چۈمۈلە، ھەتتا دېڭىزدىكى بېلىقلارغا قەدەر، ئۇنىڭغا ئاللاھ تائالادىن رەھمەت ۋە مەغپىرەت تەلەپ ئىدى.** [تىرمىزى رىۋايىتى 2685-ھەدىس. بۇ ھەدىسنى شەيخ ئەلبانىي رەھىمەھۇللاھ "تىرمىزىنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا" كەلتۈرگەن].

شۈبھىسىزكى، كىشىلەرگە قۇرئان ئۆگەتكەن كىشى ئۇلارغا ياخشىلىقنى ئۆگىتىدۇ، بەلكى ئۇلار ئۈچۈن ياخشىلىقنى ئۆگىتىشكە كىرىشكەن ئەڭ كاتتىسىنى ئاچقان بولىدۇ.

ئىككىنچى: قۇرئان ئۆگىتىش پەرز كۇپايە يەنى بەزى كىشىلەر ئۆگەتسە باشقىلاردىن ساقىت بولىدۇ. سىز تۇرۇپتاقان شەھەردە كىشىلەرگە قۇرئان ئۆگىتىدىغان باشقا كىشى بولسا سىزگە گۇناھ بولمايدۇ. لېكىن سىز زور ياخشىلىق-پەزىلەتنى يوقىتىپ قويدىڭىز، ئەگەر سىزدىن باشقا قۇرئان ئۆگىتىدىغان كىشى بولمىسا، ئۇ ۋاقىتتا سىزنىڭ باشقىلارغا قۇرئان ئۆگىتىشىڭىز پەرز بولىدۇ، ئۇنداق قىلمىشىڭىز گۇناھكار بولسىز، قىلمىشىڭىز ئۈچۈن ئاللاھ تائالاغا تەۋبە قىلىشىڭىز لازىم بولىدۇ.

ئىمام نەۋەۋىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "باشقىلارغا ئىلىم مەرىپەت ئۆگىتىش پەرز كۇپايدۇر. بىر يۇرتتا ياكى بىر مەھەللىدە

بىرلا كىشى بولىدىكەن، ئۇ كىشى ئۈچۈن باشقىلارغا دىنى بىلىم ئۆگىتىش پەرز ئەيىن (يەنى شۇ كىشى قىلمىسا بولمايدىغان) بولىدۇ. ئەگەر بىرەر جامائەت ئارىسىدا بەزى كىشىلەر تەلىم-تەربىيە بىلەن مەشغۇل بولسا باشقىلار گۇناھكار بولمايدۇ، ئەمما ھەممىسى تەلىم-تەربىيىدىن باش تارتسا، ئۇ ۋاقىتتا ھەممىسى گۇناھكار بولىدۇ. بەزىلەر ئىجرا قىلسا، قالغانلىرىدىن ساقىت بولىدۇ.

ئەگەر ئۇلارنىڭ بىرىدىن تەلىم بېرىش تەلەپ قىلىنسا، ئۇ كىشى ئۈنۈمىسى، گەرچە گۇناھكار بولمىغان تەقدىردىمۇ، تەلىم بېرىشتىن باش تارتىش ياخشى كۆرۈلمەيدۇ. ” تۈگىدى. [” ئەتتىببىيانى ئادابى ھەملە تۇل قۇرئان ” 41 ناملىق تەسىر 42-بەت].

ئەگەر سىز بۇ يولدىكى ياخشىلىققا قىزىقسىڭىز، كىشىلەرنىڭ سىزنىڭ يېنىڭىزغا كېلىپ سىزدىن تەلىم ئېلىشىنى كۈتۈپ ئولتۇرماستىن سىز ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇلارنى قۇرئان كەرىم ئۆگىتىش ۋە ياد قىلىشقا دەۋەت قىلىڭ، قۇرئان كەرىم ئۆگەتكەن ۋە ئۆگەنگەننىڭ پەزىلىتى ۋە شان-شەرىپىنى سۆزلەپ ئۇلارنى تەلىم ئېلىشقا قىزىقتۇرۇڭ، بۇ سىز ئۈچۈنمۇ ۋە ئۇلار ئۈچۈنمۇ ياخشىدۇر. بۇنىڭ سىزنىڭ قۇرئان كەرىمىنى ئۇنۇتۇپ قالماسلىقىڭىزغا ياردىمى بولىدۇ، ئەگەر چوڭلارنى تاپالمىسىڭىز كېچىك بالىلارغا ئۆگەتسىڭىزمۇ بولىدۇ. شۇنداقلا، قۇرئان كەرىم يادلاش مەدرىسىلىرىگە بېرىپ ئۇستازلىقىڭىز بولىدۇ.

ئۈچىنچى: قۇرئان كەرىم ياد قىلغۇچىلار باشقىلاردىن پەزىلىتى بولۇشى كېرەك. ئاللاھ تائالا مۇشۇنداق پەزىلەتكە مۇۋەپپەقىيەت قىلغان كىشى شۇ قۇرئان كەرىم بىلەن يۇقىرى ئۆزلىشى ۋە ئۇ ئۇققان زىننىتى كېرەك. ئۇنداق بولمىغاندا قارىلارنىڭ باشقا ئادەتتىكى ئوقۇمىغان كىشىلەردىن ھېچ پەزىلىتى بولمايدۇ. تۆۋەندە ئاللاھنىڭ كىتابىنى ياد قىلغۇچى قارىلاردا بولۇشقا تېگىشلىك بولغان بەزى ئادەت-ئەخلاقلىرىنى بايان قىلىپ ئۆتىمىز:

1- قۇرئان كەرىمنى ياد قىلىش، ئوقۇش ۋە باشقىلارغا تەلىم بېرىشتە نىيەت توغرا بولۇش (يەنى خالىس ۋە سەمىمىي بولۇش كېرەك).

2- قۇرئان كەرىمنى ياكى ياد قىلغان سۈرىلەرنىڭ بەزىسىنى ئۇنتۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن قۇرئان كەرىمنى تەكرار ئوقۇپ تۇرۇشقا ئادەتلىنىش كېرەك.

3- قۇرئان كەرىم ياد قىلىشتىن، دۇنيالىق مەنپەئەت، مال-دۇنيا، ئەمەل-مەنەپ، يۈز-ئابروي ياكى دوست-بۇرادەرلىرىدىن ئۈستۈن بولۇش، باشقىلارنىڭ مەدھىيىلىشى، باشقىلارنىڭ ئۆزىگە مايىل بولۇشى قاتارلىق ئىشلارغا ئېرىشىشنى مەقسەت قىلماسلىقى لازىم.

4- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننىتىگە ئەگىشىش ئارقىلىق، قۇرئان كەرىمنى خەلقنى ئۆزىدە مۇجەسسەملەشتۈرۈشكە ھېرىسمەن بولۇشى كېرەك.

5- كىشىلەرنى قۇرئان كەرىم ئۆگىتىش، ئوقۇش ۋە ياد قىلىشقا دەۋەت قىلىش، قۇرئاننى ئەدەپ-ئەخلاق بىلەن خەلق قىلىنىشقا

يېتەكلەش لازىم.

6- ئۆزىگە قۇرئاننىڭ شىۋاتقان كىشىلەرگە مۇلايىم بولۇش، ئۇلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش ۋە ئۇلارنى تەبىرىكلەش لازىم.

7- قۇرئان كەرىم كۆرسەتمىسىگە تولۇق ئەمەل قىلىش، بەلگىلىمە-پىرىنسىپلىرىغا خىلاپلىق قىلماسلىق كېرەك. قۇرئان كەرىم ھەرىپلىرىنى ياد قىلىپ، بەلگىلىمىلىرىنى زىيە قىلىۋېتىدىغان كىشىلەردىن بولماسلىق لازىم. بۇھەقتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇنداق دېگەن: **قۇرئان كەرىم سىزنىڭ مەنپەئەتىڭىز ياكى زىيىنىڭىزغا ھۆججەت بولىدۇ. [مۇسلىم رىۋايىتى 223-ھەدىس].**

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنغان سەھىھ ھەدىستە: **«بىز لەرنىڭ بىرىمىز قۇرئان كەرىمدىن ئون ئايەت ئۆگەنسە، ئۇ ئايەتلەرنىڭ مەنپىلىرىنى چۈشۈنۈپ، ھۆكۈملىرىگە تولۇق ئەمەل قىلمىغۇچە باشقا ئايەتكە ئۆتمەيتتى.»** [تەپسىر ئەتتە بەرىي 1-توم 80-بەت].

ئەبۇ ئابدۇرەھمان ئەسسولەمىي رەھىمەھۇللاھ، قۇرئان كەرىم ئۆگەتكەن ئۇستازلىرىمىز بىزگە مۇنداق نەسىھەت قىلاتتى دەيدۇ: **«ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئون ئايەتنى ئۆگەنسە، شۇ ئون ئايەتنى تولۇق ياد قىلىپ، ئۇنىڭدىكى ھۆكۈملەرنى ئەمەل قىلىشقا تەتبىقلىمىغۇچە باشقا ئايەتكە ئۆتمەيتتى، بىز قۇرئان كەرىمنى ئۆگەندۇق، ھەممىسىگە ئەمەل قىلىشىمىز كېرەك.»** [تەپسىر ئەتتە بەرىي 1-توم 80-بەت].

8- قارىيلارنىڭ كېچىسى باشقا ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ كېچىسىدىن پەرقلىق بولۇشى كېرەك. ئاللاھ ئۇ كىشىگە ئاسانلىق بەرگەنمىقداردا كېچىدە تۇرۇپ ناماز ئوقۇشى لازىم. ئىلگىرىكى سەلەپلەردىن بولغان قارىيلار كېچىنى قۇرئان تىلاۋىتىۋە تەھەججۇت نامىزى ۋە سۈبھىۋاقىتلىرىنى ئاللاھ تائالاغا مۇناجات قىلىش بىلەن ئۆتكۈزەتتى.

بىز سىزگە مۇشۇ توغرىدا قانائەت ھاسىل بولغىدەك كاتتا ئىككى كىتابنى كۆرۈشكە تەۋسىيە قىلىمىز، بىرى ئىمام ئاجۇرىيە رەھىمەھۇللاھنىڭ: **«قۇرئان كەرىم ياد قىلغۇچىلارنىڭ ئەخلاقى»** ناملىق ئەسىرى. يەنە بىرى، ئىمام نەۋەۋىيە رەھىمەھۇللاھنىڭ: **«ئەتتىبيان فى ئادابھەملە تۇل قۇرئان»** ناملىق ئەسىرىدىن ئىبارەت. بۇ ئىككى كىتابنى ئەستايىدىل ئوقۇپ، ئۇنىڭدۇر دانىلىرىدىن بەھرى ئىلىشقا ھېرىسمەنبولۇڭ.

ھەممىدىن توغرىنى بىلگۈچى ئاللاھدۇر.